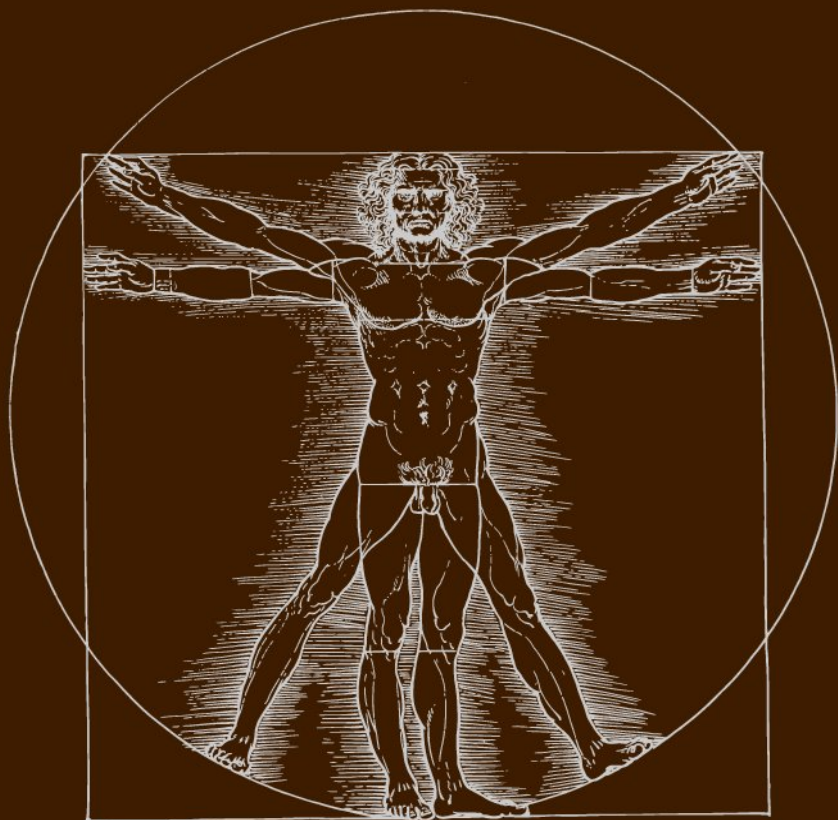

Božská proporce v geometrii a v číslech

RIBORDY

BOŽSKÁ PROPORCE V GEOMETRII A V ČÍSLECH

Božská proporce v geometrii a v číslech

Léonard Ribordy

VOLVOX GLOBATOR

Léonard Ribordy

La Divine Proportion par la géométrie et les nombres

přeložila Hana Bednaříková

© 1. vydání Maison de vie, 2007

© 2012 Éditions Trajectoire

Translation © Hana Bednaříková, 2015

ISBN 978-80-7511-061-9

ISBN 978-80-7511-063-3 (pdf)

Úvodní poznámka

Přistoupit k poznání Čísel a geometrie vyžaduje jisté kompetence v matematice a v řeči symbolů, proto jsme došli k jednoduchému závěru, který byl jedině možný a který, jak doufám, dokáže vzbudit zájem o tuto zvláštní problematiku božských tajemství.

Knihu tohoto typu není možno napsat, aniž bychom se odvolávali na mnohé autory, které citujeme, nenapodobujeme však způsob jejich myšlení.

Intelekt se během života obohacuje o množství informací z četby a z dalších zdrojů, které je obtížné někomu přisuzovat: všechno to jsou „naše myšlenky“.

V mém textu je možná mnoho nových věcí. Jsou tedy mým výlučným vlastnictvím? Takový nárok si nedělám, neboť určitá myšlenka, i když se zdá originální, již mohla být vyjádřena jinde, ovšem já o tom nemusím vědět.

Děkuji zvláště své manželce Violette za její filosofický přínos a za čas, který strávila četbou a opravami textu. Děkuji také těm, kteří se propůjčili k prvnímu čtení a revizím konečného textu a obohatili jej svými radami, poznámkami a cennými komentáři. Za to děkuji zvláště svým přátelům Niggimu Schmidlinovi a Olivieru Pillevuitovi, ale chtěl bych poděkovat také všem, které znám, i těm, které neznám, za to, že obohatili mou mysl.

*Věnováno památce mého syna Clada,
který zemřel 17. ledna 2011 ve věku 46 let.*

Předmluva

Tato kniha je souborem otázek, které se týkají lidského bytí a jeho vztahu k něčemu vyššímu a nedefinovatelnému.

Text nabízí mnoho poznatků získaných během dlouhého období duchovního i vědeckého zkoumání. Důraz je kladen na tradice staré tisíce let: například filosofii Čísel rozvinul Pýthagorás a následně Platón a postupem času ji svým přínosem obohatilo mnoho dalších badatelů a vědců.

Jazykově nemá kniha literární ambice, ale předpokládá hluboký zájem o pronikání do věcí ducha a do symbolického jazyka, zájem, který nepodléhá dnešnímu ubývání smyslu pro skutečné hodnoty. Autor klade důraz na živoucí duchovní realitu, která není vyštvaná do dogmat, ale má své objektivní místo v historických a náboženských fenoménech.

Originalita tohoto díla spočívá v tom, že jeho autor pokládá spoustu otázek a snaží se na ně odpovědět mimo rámec autoritativních „pravd“, které jsou často na překážku intuitivnímu poznání. Základní koncepcí je poselství Čísel a geometrie, inspirované pythagorejskými poučkami, přičemž je kladen důraz na specifický charakter tohoto typu poznání, které pět století před našim letopočtem vedlo Pýthagora k vyslovení slavné věty: „*Vše se rovná Číslu.*“

Během této cesty objevíme, jak velký zájem vždy budilo Zlaté číslo jakožto výraz *Božského života*: první se týká racionálna, druhé náleží do oblasti iracionálna.

Pronikneme přímo do centra oblasti, kterou je DNA, a otevřeme oči úžasem nad komplexností systémů, známých ani ne jedno století, které nám sice umožňují pochopit jemné mechanismy, ovšem konečnému poznání nás nijak nepřiblíží.

Když autor otevírá téma „Bůh-Absolutno-Jedna“, ukazuje, jak složitě je vyjádřit tento fenomén teoreticky, neboť celá představa se ve své podstatě vymyká rozumovému chápání – možná však pochopíme proč. V matematice se součin nuly a nekonečna rovná jedné, nikoliv nule, a to podle paradoxní rovnice, která je dokonale iracionální, ale zároveň přesná. Bůh a Tao se tak setkávají oklikou na podivných cestách:

$$0 \times \infty = 1, \text{ z toho vyplývá, že } 1/0 = \infty$$

Autorův poutavý a neutuchající zájem o geometrii jej zavedl k úvahám o duchu Čísel, která se vyznačují vzájemnou souvislostí a vztahem. Geometrie vyjadřuje nekonečno mnoha způsoby a rozličnými tvary, které vycházejí ze stejných Čísel. Bez jakýchkoliv potíží se mohou vztahovat k velkému i k malému nekonečnu, přičemž tyto souvislosti nám mimo jiné ukazují, že „žít“ a „existovat“ není totéž, byť všichni existujeme a všichni se podílíme na Životě. Božská tajemství a vědecké poznání existují nezávisle na nás a na našem vědomí.

Vědecké přístupy samozřejmě těžší z aury absolutního vědění a objektivně se víc zabývají myšlenkou „mít“ než myšlenkou „být“, což vede k tomu, že se lidé podřizují novým dogmatům, která jsou jakousi „vírou“, jež postrádá obsah i budoucnost. Zcela zřejmým výsledkem je ochuzení lidského života a celkové ekologické ohrožení planety. Je naprosto nezbytné, aby tento destruktivní proces byl nahrazen „jednotnou koncepcí života a ducha, hmoty a evoluce“ (Fritjof Capra).

Božská proporce v geometrii a v číslech jde tímto směrem. Kniha by snad mohla být příspěvkem k filosofii, která je obohacována světlem a poznáním a v jejímž rámci jsou možné mnohé cesty a přístupy. Symbolika Čísel a geometrie tak podává historický a vývojový přehled pro cestu vedoucí k nedogmatickému smyslu Boha, a tedy i Života, který z něj vyzařuje.

Violette Ribordyová, říjen 2005

Existuje moje pravda, existuje tvoje pravda, existuje Pravda.
SÚFIJSKÁ MOUDROST

Řád světa je neviditelný.
ORIENTÁLNÍ MOUDROST

Úvod

Jak... proč?

Věda hledá odpovědi na otázku „jak“, metafyzika na otázku „proč“. Bylo nutno počkat až do 15. století, abychom mohli vidět rozvoj vědeckého ducha, který si začal klást otázku „jak“, a tím nasměroval myšlení ke zkoumání přírody a jejích zákonitostí. Tento proces začíná u Galilea a jeho matematických tezí, a tak se Galileo stává zakladatelem moderních vědeckých přístupů. Už před ním byla otázka „jak“ předmětem zájmu několika výjimečných duchů, ovšem ve světě myšlení převládala otázka „proč“, neboť vše bylo zahrnuto v představě Boha: zákony přírody byly zákony Božími a nikdo nepátral po dalším vysvětlení.

Zijeme v úžasné době, kdy vědecké objevy směřují k čím dál přesnějšimu poznání vesmíru, velkého a malého nekonečna. Je to epocha, v níž se díky objevu DNA a genetické dědičnosti živých organismů podařilo proniknout do tajemství původu všeho živého. Vědecký svět rozšířil hranice znalostí, vymezil vznik a pravděpodobně i konec vesmíru a může také odhadnout, zda je možné se alespoň přiblížit světlu poznání, jehož plamene, jak se zdá, se dotknout nelze.

Jedno je jisté: nic jsme neobjevili, pouze prostřednictvím zázračně vynalezených nástrojů umožňujících nahlédnout za to, co je zjevné, odkrýváme to, co již existuje. Otázka „jak“ pomalu vysvětluje proces vzniku vesmíru a života, záhady a tajemství jsou postupně osvětlovány.

Od vzniku mýtů až do objevu kvantové mechaniky a genetického kódu živých organismů se svět potácí v pomalém procesu vědeckého pragmatismu, jehož cílem je nalézt univerzální vysvětlení.

Přes zjevné projevy materialistického pojetí společnosti zůstává

však spiritualita živá. Naše epocha dává možnost nového zkoumání doktrinárních teorií, aniž bychom riskovali, že skončíme na hranici pro kacíře a heretiky; máme právo na aktivní vědecký výzkum, vyvracíme náboženská dogmata, nebo je stavíme do nového světla. Otázku „proč“ klademe sice zdrženlivě, ale poslední slovo ještě nepadlo.

Víra v Boha

Od úsvitu věků cítila lidská bytost v přírodě přítomnost věčné a nevýslovné síly – jiný svět obývaný dobrými a zlými duchy, s nimiž komunikovali šamani. Během postupujícího civilizačního procesu směřoval vývoj těchto myšlenek k rozvoji odlišných systémů, což umožnilo vznik různých mýtů, a jejich následovníky jsou naše náboženství.

Protože víru v Boha nelze uchopit pouhým rozumem, je vyjadřována pomocí obrazů a metafor. Ve světě metafyziky, věčnosti a iracionálna mohou vědeckému pragmatismu předcházet poezie a sen.

Pravda, metafyzický pojem

Pojetí Boha vzdoruje filosofům, teologům a mnohým vědcům již od dob, kdy se lidstvo na tyto otázky snaží najít odpovědi. Hledání pravdy se vši pokorou, kterou v sobě tento proces nese, je mocným prostředkem duchovního růstu. Ten pak vede k lásce a k respektu a zároveň k nevýslovné a výjimečné inteligenci, která je ukrytá v lůně každé věci.

Otázek je mnoho, a žádné webové stránky „onen-svět.com“, které bychom si mohli otevřít, neexistují. Hovořit o metafyzice znamená dotýkat se mnohých tabu a riskovat lečjaké rozpory a nepřátelství. Jako křesťan jsem měl možnost, a to i přes všechna úskalí svého života, uchovat si duchovní zvědavost; měl jsem možnost poznat národy, které vyznávají jiná náboženství; čelil jsem pochybnostem a tíživým otázkám; pokoušel jsem se porozumět. To vše ve mně posílilo přesvědčení, že spiritualita nemá hranice ani překážky, že je to zcela normální a přirozená součást života. Stačilo by jediné: aby se mocní tohoto světa, politici, ekonomové nebo náboženští představitelé snažili umlčet v sobě hrdost a pýchu, která bývá součástí moci.

Voltaire řekl: „*Bůh stvořil člověka ke svému obrazu a člověk mu to dokonale oplatil.*“ Tato věta vystihuje základní problém chápání Boží existence (to se v každém případě týká křesťanského světa). Lze božský princip chápat jako něco antropomorfního? Na rozdíl od většiny „věrných“ nepovažuji Boha za „osobu“ s lidskou tváří, to pokládám

za absurdní, i když jsem si vědom toho, že budu označen za kacíře. To, že „jsme stvořeni k obrazu Božímu“, je podle mého názoru možné interpretovat pouze v metafyzické rovině.

Jiná náboženství se tomuto antropomorfismu vyhnula, zato rozevřela další nástrahy. Pravda je hluboce zahalena – o to je její hodnota vyšší a lidskému rozumu to dává možnost hledat a dál se rozvíjet. Ale není trochu domýšlivé mluvit o něčem, co nepodléhá rozumovému poznání, v souvislosti nejistými vědeckými poznatky, které prozatím máme o vesmíru a o lidském životě?

Vzpomínám si na příběh jednoho Buddhova žáka, který se svého Mistra zeptal: „Řekni mi, ó Mistře, kde je Pravda? Co mohu udělat, abych ji našel?“ Buddha mu odpověděl:

Pravda je jako slon v lese za bezměsíčné noci. Ti, kdo hledají Pravdu, vědí, že se nachází v lese a že se k ní blíží. Jeden z nich se dotkne slonových nohou a řekne: „Znám Pravdu, je válcovitá a pevná.“ Druhý se dotkne slonova ucha a řekne: „Vůbec ne! Pravda je něco rovného a měkkého.“ Třetí z nich vezme do rukou sloní chobot a říká: „Oba dva se mýlíte. Pravda je něco měkkého, ale není rovná a po stranách má otvory.“

Tento příběh ukazuje, že pravdě je možné se přiblížit, přitom však je třeba mít na zřeteli celek. Je to dlouhá cesta a může se zdát, že takové hledání je mimo dosah lidského poznání.

Proč je tomu tak? Proč se lidské bytosti už tak dlouho a bez úspěchu mučí představou, že proniknou do tohoto velkého tajemství? Proč ti, kteří se domnívají, že znají pravdu, a udělali ze sebe mistry vědění, vnucují svůj pohled na věci a zároveň vstupují do konfliktů s jinými mistry? Proč ti, kteří přišli na Zemi jako proroci odhalené pravdy, nepředávají toto poselství všem? Proč ten zmatek? Proč tohle všechno způsobuje rozbroje a nepřináší mír, jak bychom to čekali od každého typu spirituality?

Přístup k chápání Boha prostřednictvím Čísel

Čísla¹ a geometrie jsou skrytě propojeny a hovoří symbolickým jazykem. To je nutno se naučit rozpoznávat, abychom mohli ocenit jejich hodnotu a vyhnuli se chybám v interpretaci a zmatkům v záměnách pojmů. Tento svět je přesný, neboť promlouvá k rozumu i k srdci.

Číslíce umožňují počítat, Čísla uvádějí do pohybu ideje a představy. Číslíce vyjadřují to, co je konkrétní a pragmatické (tím se ještě nekonečnu

¹ Slovo Číslo píšeme s velkým písmenem, neboť vyjadřuje koncept, ideu (Jedna), na rozdíl od číslic, které píšeme malým písmenem, neboť vyjadřují kvantitu (dvě).

nepřibližujeme), zatímco metafyzika a iracionálně odkazují k Čísłům, aniž bychom museli mít obavu, co znamená nic a nekonečno.

Ve čtvrté kapitole vysvětlím obecný rámec tohoto typu antické filosofie, jež je tolik odlišná od jiných systémů. Pokusil jsem se vytvořit logickou formuli, neboť posloupnost Čísel [od 1 do 10] pokrývá celý filosofický systém, v němž hraje podstatnou úlohu všudypřítomnost Jednoty a Zlatého čísla. Ačkoli je tento typ vědění konkrétní a logický a vychází z *geometrických Čísel*, není již dnes tato zvláštní oblast předmětem výuky na klasických školách. Bohatá literatura však dokazuje, že tato disciplína existovala již dávno a v minulosti byla předmětem souvislého bádání.

Katedrály jsou jako kamenné knihy, z nichž negramotný lid ve středověku čerpal hluboké poznání, neboť symboly mluví lépe než věty. V takzvaně rozvinutých společnostech se symbolický jazyk a ikonografická poselství již neučí, neboť velká část populace umí číst a psát. Kruh, trojúhelník, čtverec, které mají stále svůj teologický význam, se dnes užívají jako dopravní značky: pro zákazové a příkazové kruhy, pro výstražné trojúhelníky, čtverec a pravoúhelník pro informativní. Jen těžko si lze představit větší symbolickou výchylku a degradaci.

Švýcarský spisovatel a inženýr Théo Koelliker rozvinul v padesátých letech ve svém díle filosofické a teologické pojetí božského světa, které vychází z geometrie a metafyziky Čísel. Byl to koncept, který jsem v té době neznal. Ale pravděpodobně jsem byl přeurčen k tomu, abych toto poselství převzal, a od těch dob pracuji na tomto tématu s velkým zájmem.

V knize *Symbolisme et Nombre d'or: le rectangle de la Genèse et la pyramide de Cheops* osvětluje Théo Koelliker otázku neuvěřitelného geometrického a duchovního symbolismu „pravoúhelníku Geneze“, který označuje také jako „dlouhý čtverec“, jehož rozměry jsou v poměru [1 : 2] a představují dva čtverce za sebou. Tento symbol kvadratury,¹ jehož obsahem je kruh a čtverec, představuje jednu z mystických tabulí, které jsou základem a stavebním prvkem mnoha sakrálních budov. Později jsem pochopil, že symbolická cesta obsažená v těchto mystických tabulích (jež tvoří samu podstatu stavebních principů) je cestou zasvěcení ve dvojitým smyslu: jedna z těchto cest je involutivní a vede od božského kruhu k pravoúhelníku, druhá je evolutivní a jde směrem od pravoúhelníku ke kruhu. Obě cesty procházejí čtvercem, který znamená rovnováhu,

¹ „Být v kvadratuře“ znamená mít „stejnou plochu“.

Zemi, nevědomost, proti níž je třeba bojovat a je také třeba znát pravidla tohoto boje. Iniciační význam této cesty se objevuje například v legendách o hledání Grálu a o rytířích Kulatého stolu. K tomuto vzrušujícímu tématu se podrobně vrátím ve čtrnácté kapitole.

V další ze svých knih, *Croire ou comprendre*, klade Théo Koelliker s hlubokou znalostí věci otázku možné koexistence racionality a iracionality a pokouší se vytvořit cestu k metafyzické syntéze mezi vědou a náboženstvím, což bylo kdysi také velikým přáním Éduarda Schurého.

Symbolika Čísel je velmi starou filosofií, která má kořeny ve starověkém Egyptě. Tento typ vědění, jež rozvinul Pýthagorás a znovu objevil Platón, nás vede souvislým řetězcem dalších následovníků, kteří toto vědění uchovávali a předávali. Mám na mysli zvláště bratrstva a cechy středověkých stavitelů, kteří pracovali na stavbách sakrálních budov a od dávných dob až po naše dny uchovávali tajemství svých cechů a svého symbolického světa. V době prvních křížových výprav to byli templáři, kdo z Blízkého východu přinášel nabyté vědění, pocházející především z arabské civilizace. To přispělo k předávání a rozvoji tohoto poselství, jehož výsledky vidíme v konstrukcích velkých gotických katedrál. Dnes se hnutí s filosofickými a iniciačními cíli opírají právě o tato poselství, neboť mají vysokou symbolickou hodnotu a jsou pokračováním antické tradice.

K myslitelům, kteří v nedávné době přispěli k tomuto typu zvláštního vědění, jež v sobě spojuje symbolické aspekty Čísel a božská tajemství, patří mezi jinými Matila Ghyka, René Guénon, Mircea Eliade, R. Allendy, Petrus Telemarius,¹ Robert Linssen, Georges Ifrah, Fritjof Capra, Jean-Claude Perez a mnozí další.

* * *

V posvátné geometrii docházíme k poznání zvláštními, specifickými a jasnými postupy pomocí kružítka a pravítka a zároveň je třeba alespoň základní znalost geometrie, abychom si mohli výsledky svých objevů ověřit. Znalosti, kterých jsem dosud nabyl, mne k tomu snad opravňují.

Abych do svého výkladu vnesl jistou soudržnost, bylo nutno vytvořit

¹ Jedná se o Alexandra Rouillera, ředitele nakladatelství Véga a adepta ceremoniální magie, kterou praktikovalo sdružení pod názvem „Grand lunaire“, jehož činnosti se účastnil například také Jules Boucher, Gaston Sauvage a Julien Champagne, žák Fulcanelliho (údaje jsou z knihy *Feu u Soleil* od R. Amadoua, rozhovor s E. Canseletem, vyd. Pauvert, 1978)

jakýsi inventář současného vědění, jež se týká poznání světa a lidského života.

Za účelem vymezení základních aspektů vědění o vesmíru, o kosmologii, o struktuře atomu, o genetice atd. se odvolávám na znalosti autorit, jako jsou Stephen Hawking, Roger Penrose, Steven Weinberg, Hubert Reeves a Trinh Xuan Thuan. Jsou to renomovaní fyzikové a astrofyzikové, kteří dokázali své znalosti zpřístupnit a předat ostatním smrtelníkům a zároveň také dokázali zachovat část některých tajemství, která civilizace postupem času vyhostila; odvolávám se na Jacquese Neiryncka, který se dotkl esenciálních a aureolou ověněných tajemství; na genetika, filosofa a humanistu Alberta Jacquarda, jež v rámci vědeckého pragmatismu nalézá odpovědi na velké otázky, aniž by se odkazoval k jakékoliv vyšší předurčenosti. Četba děl Jérémyho Narbyho a Jeana-Clauda Pereze, která se vztahují k otázce genomu jako součásti DNA v našich buňkách, mne zbavila nevědomosti, otevřela mi oči a zároveň rozšířila mé znalosti o základech fyzického světa, jež je jednoduchý i složitý zároveň a je součástí života, který je základem existence všeho živého, od nejjednodušších forem až po ty nejsložitější.

A konečně musím zmínit knihu Fritjofa Capry *Le Tao de la physique*.¹ Tato vzrušující kniha vytváří pouto mezi naším světem a tím, který vychází z asijského brahmanismu, buddhismu a taoismu, a ukazuje nám, jakým způsobem lze spojit dvě naprosto odlišné cesty. Tato vzrušující kniha osvětluje zejména oblast nejnovějších objevů v subatomickém světě, neboť spojuje poznání staré více než pět set let a zároveň se dotýká světa prázdnoty a dynamiky. Všechny tyto jevy bere v úvahu jakožto integrální součást jednoho harmonického a nedělitelného „Celku“. Fyzikové by proto měli začít zvažovat skutečnost, že inkluzivní pojetí lidského vědomí může být jednou rozhodujícím aspektem pro základy budoucí teorie hmoty.

Měřítka pozorování vytváří skutečnost

Slavný švýcarský fyzik Charles-Eugène Guye (1866–1942) pronesl slavnou větu, která znamenala přelom v oblasti filosofie vědy:

Vezměme úloмок bílého mramoru, který je obroušený. Úloмок je tvořen hmotou, která se jeví jako inertní, kompaktní a neproniknutelná. Když budeme tento kousek mramoru zkoumat pod mikroskopem, jeho hladký

¹ Kniha vyšla také v českém překladu nově v roce 2003 pod názvem *Tao fyziky. Paralely mezi moderní fyzikou a východní mystikou* – pozn. překl.

povrch se vytratí: spatříme spoustu kráterů a rozličných zlomů. Pohled v elektronovém mikroskopu nám ukáže, že povrch není ani bílý ani kompaktní, ale představuje krystalicky nakupenou strukturu, která vytváří strmé vrcholy; jestliže do této hmoty pronikneme ještě hlouběji, vstoupíme do světa molekul, které se neustále pohybují, a postoupíme-li ještě dále v měřítku velikosti atomu, v prostoru daleko prázdnějším uvidíme závatný pohyb, který vytvářejí částice „energie“;¹ jež se pohybují nepředstavitelným a strašným pohybem. Tento neviditelný a podivný svět je přesto stále onen kousek bílého hladkého mramoru.²

Théo Koelliker vyslovuje ve shodě s metafyzikou toto:

„Postupně se měnící měřítko pozorování pro nás znamená existenci postupných pravd. Čemu stojíme tváří v tvář dnes? Je to pravda, nebo pouhá iluze? Věci vidíme pouze tak, jak se nám jeví.“³

„[...] Jestliže tato situace existuje v systému takřkajíc materiálním, jak tomu bude, jestliže budeme chtít poznat skutečnosti nemateriální, kde smyslová percepce nepřichází v úvahu? Máme vůbec nějakou naději poznat pravdu, která se týká nemateriální skutečnosti?“⁴

Objektivní pravda, tedy „Pravda“ psaná s velkým P, neexistuje, existují pouze individuální pravdy a osobní interpretace.

Dvěře iluzi dokořán

Hmota, která se na pohled jeví jako pevná a kompaktní, je ve skutečnosti prázdnou, i když má schopnost odolat ráně kladivem – proto není iluzí, ale realitou. Avšak za touto zdánlivostí i za vším, co se zdá zřejmé, je ještě iluze o samotné podstatě hmoty, jež je tvořena atomy. Ty se skládají z nepatrných částic, které nazýváme protony, neutrony a elektrony a které krouží nepředstavitelnou rychlostí. Dále to jsou kvarky, které zase vytvářejí hadrony. Dnes víme, že existují i další elementární částice, které lze detekovat v urychlovačích částic v uzavřených laboratořích CERNu v Ženevě.

A tak je klíčovým slovem pro vesmír – jak pro atomární, tak pro galaktické struktury – slovo prázdnota. Abychom mohli vůbec stanovit nějaké měřítko, stačí si představit atom o průměru padesát metrů. V tomto měřítku by jádro atomu mělo velikost zrnka soli a elektrony by byly velké jako zrnka prachu. Elektrony víří neuvěřitelnou rychlostí,

¹ Na této úrovni už výraz „chemická substance“ nemá žádný smysl.

² Théo Koelliker (TK): *Croire ou comprendre*. À la Baconnière, 1971, s. 89.

³ TK, op. cit. s. 25

⁴ TK, op. cit. s. 26